

ਬੈਂਗਣ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ

ਪੰਜਾਬ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ
ਕ੍ਰਿਸ਼ੀ ਵਿਗਿਆਨ ਕੇਂਦਰ
ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨਗਰ

ਉੱਨਤ ਕਿਸਮਾਂ

ਕਿਸਮ/ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗੁਣ	ਸਿਫਾਰਸ਼ ਇਲਾਕਾ	
<p>ਪੰਜਾਬ ਨੀਲਮ (1998)</p> <ul style="list-style-type: none"> • ਝਾੜ 140 ਕੁਇੰਟਲ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ • ਦਰਮਿਆਨੇ ਉੱਚੇ, ਸਿੱਧੇ ਅਤੇ ਕੰਡੇ ਰਹਿਤ ਬੂਟੇ • ਅੰਡੇ ਵਰਗੇ ਗੋਲ, ਦਰਮਿਆਨੇ, ਅਤੇ ਚਮਕੀਲੇ ਗੂੜ੍ਹੇ ਜਾਮਨੀ ਫਲ • ਫਰਵਰੀ ਅਤੇ ਅਗਸਤ ਵਿਚ ਲਾਉਣ ਲਈ ਢੁਕਵੀਂ 	ਸਾਰਾ ਪੰਜਾਬ	
<p>ਪੀ ਬੀ ਐਚ ਆਰ-41 (2016)</p> <ul style="list-style-type: none"> • ਝਾੜ 269 ਕੁਇੰਟਲ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ • ਗੋਲ, ਦਰਮਿਆਨੇ ਤੋਂ ਵੱਡੇ, ਚਮਕਦਾਰ ਅਤੇ ਹਰੀ-ਜਾਮਨੀ ਡੰਡੀ ਵਾਲੇ ਫਲ 	ਸਾਰਾ ਪੰਜਾਬ	
<p>ਪੀ ਬੀ ਐਚ ਆਰ-42 (2016)</p> <ul style="list-style-type: none"> • ਝਾੜ 261 ਕੁਇੰਟਲ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ • ਅੰਡਾਕਾਰ-ਗੋਲ, ਦਰਮਿਆਨੇ, ਚਮਕਦਾਰ, ਕਾਲੇ-ਜਾਮਨੀ ਅਤੇ ਹਰੀ ਡੰਡੀ ਵਾਲੇ ਫਲ 	ਸਾਰਾ ਪੰਜਾਬ	
<p>ਬੀ ਐਚ-2 (1994)</p> <ul style="list-style-type: none"> • ਝਾੜ 235 ਕੁਇੰਟਲ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ • ਲੰਬੂਤਰੇ ਗੂੜ੍ਹੇ ਜਾਮਨੀ ਫਲ • ਫਲ ਦਾ ਔਸਤ ਭਾਰ 300 ਗ੍ਰਾਮ • ਇਹ ਭੜਥੇ ਲਈ ਚੰਗੀ ਕਿਸਮ • ਫਲ ਦੀ ਸੁੰਡੀ ਦਾ ਹਮਲਾ ਘੱਟ 	ਸਾਰਾ ਪੰਜਾਬ	

<p>ਪੀ ਬੀ ਐਚ-4 (2015)</p> <ul style="list-style-type: none"> • ਝਾੜ 270 ਕੁਇੰਟਲ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ • ਲੰਮੇ, ਦਰਮਿਆਨ ਲੰਬੇ, ਚਮਕਦਾਰ ਅਤੇ ਕਾਲੇ-ਜਾਮਣੀ ਫਲ 	<p>ਸਾਰਾ ਪੰਜਾਬ</p>	
<p>ਪੰਜਾਬ ਬਰਸਾਤੀ (1987)</p> <ul style="list-style-type: none"> • ਝਾੜ 140 ਕੁਇੰਟਲ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ • ਦਰਮਿਆਨੇ ਲੰਮੇ ਅਤੇ ਚਮਕੀਲੇ ਜਾਮਣੀ ਫਲ • ਫਲ ਦੀ ਸੁੰਡੀ ਦਾ ਹਮਲਾ ਘੱਟ <p>ਬਰਸਾਤ ਦੇ ਮੌਸਮ ਲਈ ਢੁਕਵੀਂ</p>	<p>ਸਾਰਾ ਪੰਜਾਬ</p>	
<p>ਪੰਜਾਬ ਸਦਾਬਹਾਰ (1987)</p> <ul style="list-style-type: none"> • ਝਾੜ 125 ਕੁਇੰਟਲ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ • ਲੰਮੇ, ਪਤਲੇ ਅਤੇ ਗੂੜ੍ਹੇ ਜਾਮਣੀ ਫਲ • ਗਰਮ ਰੁੱਤ, ਬਹਾਰ ਰੁੱਤ ਅਤੇ ਮੁੱਢ ਰੱਖਣ ਲਈ ਢੁਕਵੀਂ 	<p>ਸਾਰਾ ਪੰਜਾਬ</p>	
<p>ਪੀ ਬੀ ਐਚ-3 (2013)</p> <ul style="list-style-type: none"> • ਝਾੜ 257 ਕੁਇੰਟਲ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ • ਜਾਮਣੀ ਅਤੇ ਗੁੱਛੇਦਾਰ ਫੁੱਲ • ਚਮਕਦਾਰ-ਜਾਮਣੀ, ਛੋਟੇ, ਅਤੇ ਲੰਬੂਤਰੇ ਫਲ 	<p>ਸਾਰਾ ਪੰਜਾਬ</p>	
<p>ਪੰਜਾਬ ਨਗੀਨਾ (2007)</p> <ul style="list-style-type: none"> • ਝਾੜ 145 ਕੁਇੰਟਲ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ • ਕਾਲੇ-ਜਾਮਣੀ ਅਤੇ ਚਮਕਦਾਰ ਫਲ • ਪਹਿਲੀ ਤੁੜਾਈ 55 ਦਿਨ ਬਾਅਦ 	<p>ਸਾਰਾ ਪੰਜਾਬ</p>	

ਬਿਜਾਈ

ਬਿਜਾਈ ਦਾ ਸਮਾਂ

ਫ਼ਸਲ	ਬਿਜਾਈ ਦਾ ਸਮਾਂ	ਬੂਟੇ ਲਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ
ਪਹਿਲੀ ਫ਼ਸਲ	ਅਕਤੂਬਰ	ਨਵੰਬਰ
ਦੂਜੀ ਫ਼ਸਲ	ਨਵੰਬਰ (ਠੰਢ ਤੋਂ ਬਚਾ ਕੇ)	ਫ਼ਰਵਰੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪੰਦਰ੍ਹਵਾਂ
ਤੀਜੀ ਫ਼ਸਲ	ਫ਼ਰਵਰੀ-ਮਾਰਚ	ਅਪ੍ਰੈਲ ਦੇ ਅੰਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ
ਚੌਥੀ ਫ਼ਸਲ	ਜੁਲਾਈ	ਅਗਸਤ

ਬੀਜ ਦੀ ਮਾਤਰਾ

300 ਤੋਂ 400 ਗ੍ਰਾਮ ਬੀਜ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ।

ਬਿਜਾਈ ਦਾ ਢੰਗ

10-15 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਉੱਚੀਆਂ ਇਕ ਮਰਲੇ (25×1 ਮੀਟਰ) ਦੀਆਂ ਪਟਰੀਆਂ ਤੇ ।

ਬੂਟਿਆਂ ਦਾ ਫ਼ਾਸਲਾ

60 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ (ਕਤਾਰਾਂ) ×30-45 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ (ਬੂਟੇ)।

ਸੁਰੰਗੀ ਖੇਤੀ

- ਬੈਂਗਣ ਦੀ ਅਗੇਤੀ ਅਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੈਦਾਵਾਰ ਲੈਣ ਲਈ ਸੁਰੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਖੇਤੀ ਵਿਧੀ ਲਾਗੇਵੰਦ ਹੈ ।
- ਬੈਂਗਣ ਦੀ ਪਨੀਰੀ ਨਵੰਬਰ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਵਿੱਚ ਲਾਉ।
- 90 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ(ਕਤਾਰ) ਪੱਟੜੀਆਂ ਉੱਪਰ 30 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਫ਼ਾਸਲੇ ਤੇ ਬੂਟੇ ਰੱਖ ਕੇ ਲਗਾ ਦਿਉ ।
- ਦਸੰਬਰ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਲੋਹੇ ਦੇ ਸਰੀਏ ਦੇ ਅਰਧ ਗੋਲੇ ਬਣਾ ਕੇ 2-2 ਮੀਟਰ ਦੀ ਵਿੱਥ ਤੇ ਲਗਾ ਦਿਉ।
- ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੋਲਿਆਂ ਉੱਪਰ 50 ਮਾਈਕਰੋਨ ਮੋਟੀ ਪਲਾਸਟਿਕ ਸ਼ੀਟ ਪਾ ਦਿਉ ।
- ਫ਼ਰਵਰੀ ਮਹੀਨੇ ਹਵਾ ਦਾ ਤਾਪਮਾਨ ਵੱਧਣ ਤੇ ਸ਼ੀਟਾਂ ਨੂੰ ਉਤਾਰ ਦਿਉ ।

ਸਿੰਚਾਈ

ਖਾਲਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਿੰਚਾਈ

- ਪਹਿਲਾ ਪਾਣੀ ਪਨੀਰੀ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਲਾਉਣ ਤੋਂ ਫੌਰਨ ਬਾਅਦ ਲਾਓ।
- ਬਾਕੀ ਸਿੰਚਾਈਆਂ ਜ਼ਮੀਨ ਅਤੇ ਮੌਸਮ ਅਨੁਸਾਰ
- ਕੁੱਲ 10-16 ਸਿੰਚਾਈਆਂ

ਤੁਪਕਾ ਸਿੰਚਾਈ

- ਤੁਪਕਾ ਸਿੰਚਾਈ ਵਿਧੀ ਅਤੇ ਮਲਚ ਪਾਉਣ ਨਾਲ ਵੱਧ ਝਾੜੂ ਮਿਲਦਾ ਅਤੇ 50 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਪਾਣੀ ਦੀ ਵੀ ਬੱਚਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ । ਇਹ ਸਿੰਚਾਈ 2 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਤਰ ਤੇ ਕਰੋ ।
- ਇਸ ਵਿਧੀ ਲਈ ਬੈਂਗਣ ਦੀਆਂ 2 ਕਤਾਰਾਂ 80 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਚੌੜੇ ਬੈੱਡ ਤੇ 60 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ × 45 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਲਗਾਉ । ਦੋ ਬੈੱਡਾਂ ਵਿਚਕਾਰ 40 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਦਾ ਫ਼ਾਸਲਾ ਰੱਖੋ ।
- ਬੈੱਡ ਨੂੰ 25 ਮਾਈਕਰੋਨ ਦੀ ਮੋਟਾਈ ਵਾਲੀ ਪਲਾਸਟਿਕ (ਚਾਂਦੀ ਰੰਗੀ/ਕਾਲੀ) ਨਾਲ ਢੱਕੋ।
- ਇਸ ਫ਼ਸਲ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਦੇਣ ਲਈ ਇਕ ਡਰਿਪ ਲੇਟਰਲ ਪ੍ਰਤੀ ਬੈੱਡ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰੋ।
- ਲੇਟਰਲ ਤੇ ਡਰਿਪਰ ਤੋਂ ਡਰਿਪਰ ਦੀ ਦੂਰੀ 30 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਰੱਖੋ ਅਤੇ ਡਿਸਚਾਰਜ 2.2 ਲਿਟਰ ਪ੍ਰਤੀ ਘੰਟਾ ਰੱਖ ਕੇ ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਸਾਰਨੀ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿੰਚਾਈ ਕਰੋ ।

ਮਹੀਨਾ	ਸਿੰਚਾਈ ਦਾ ਸਮਾਂ (ਮਿੰਟ)
ਅਗਸਤ	36
ਸਤੰਬਰ	40
ਅਕਤੂਬਰ	60
ਨਵੰਬਰ	68

ਖਾਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ

- 10 ਟਨ ਗਲੀ ਸੜੀ ਰੂੜੀ ਪੌਦੇ ਖੇਤ ਵਿਚ ਲਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਾਓ
- 55 ਕਿਲੋ ਯੂਰੀਆ, 155 ਕਿਲੋ ਸੁਪਰਫਾਸਫੇਟ ਅਤੇ 20 ਕਿਲੋ ਮਿਊਰੇਟ ਆਫ ਪੋਟਾਸ਼) ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਸਮੇਂ ਡਰਿੱਲ ਨਾਲ ਪਾਓ ।
- ਦੋ ਤੁੜਾਈਆਂ ਪਿਛੋਂ 55 ਕਿਲੋ ਯੂਰੀਆ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਫਿਰ ਪਾਓ।

ਫਰਟੀਗੇਸ਼ਨ

- ਕੁੱਲ 80 ਕਿਲੋ ਯੂਰੀਆ, 33 ਕਿਲੋ ਮੋਨੋ ਅਮੋਨੀਅਮ ਫਾਸਫੇਟ ਅਤੇ 16 ਕਿਲੋ ਮਿਊਰੇਟ ਆਫ ਪੋਟਾਸ਼ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਪਾਓ ।
- ਫਸਲ ਲਾਉਣ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਤੋਂ 25% ਖਾਦ ਪਹਿਲੇ ਮਹੀਨੇ ਹਰ ਚੌਥੇ ਦਿਨ 7 ਬਰਾਬਰ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡ ਕੇ ਪਾਓ। ਬਾਕੀ ਬਚੀ ਖਾਦ ਦੂਜੇ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਹਰ ਚੌਥੇ ਦਿਨ 20 ਬਰਾਬਰ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡ ਕੇ ਪਾਓ ।
- ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਨਾਲ 20% ਖਾਦਾਂ ਦੀ ਬੱਚਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ।

ਕੀੜੇ-ਮਕੌੜੇ

ਤੇਲਾ

ਹਮਲੇ ਕਾਰਨ ਪੱਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਪੀਲੇ ਤੇ ਪਿਛੋਂ ਤਾਂਬੇ ਰੰਗ ਦੇ ਹੋ ਕੇ ਝੜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਰੋਕਥਾਮ

- ਜੈਸਿਡ ਤੇ ਹੱਡਾ ਭੁੰਡੀ ਦਾ ਹਮਲਾ ਹੋਣ ਸਾਰ 250 ਮਿਲੀਲਿਟਰ ਮੈਲਾਥੀਅਨ 50 ਈ ਸੀ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ 10 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਵਕਫੇ ਨਾਲ ਪੌਦਿਆਂ ਤੇ ਛਿੜਕੋ ।

ਹੱਡਾ ਭੁੰਡੀ

- ਭੁੰਡੀ ਅਤੇ ਸੁੰਡੀਆਂ ਪੱਤਿਆਂ ਨੂੰ ਖਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਰੋਕਥਾਮ

- ਜੈਸਿਡ ਤੇ ਹੱਡਾ ਭੁੰਡੀ ਦਾ ਹਮਲਾ ਹੋਣ ਸਾਰ 250 ਮਿਲੀਲਿਟਰ ਮੈਲਾਥੀਅਨ 50 ਈ ਸੀ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ 10 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਵਕਫੇ ਨਾਲ ਪੌਦਿਆਂ ਤੇ ਛਿੜਕੋ ।

ਫਲਾਂ ਅਤੇ ਲਗਰਾਂ ਵਿਚ ਮੋਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸੁੰਡੀ

- ਲਗਰਾਂ ਮੁਰਝਾ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸੁੱਕ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।
- ਫਲ ਕਾਣੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਰੋਕਥਾਮ

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕੀਟਨਾਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਛਿੜਕਾਅ 100-125 ਲਿਟਰ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਘੋਲ ਕੇ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਦੇ ਹਿਸਾਬ 3-4 ਵਾਰੀ 14 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਵਕਫੇ ਨਾਲ ਛਿੜਕੋ:

- 100 ਮਿਲੀਲਿਟਰ ਸੁਮੀਸੀਡੀਨ 20 ਈ ਸੀ (ਫੈਨਵਲਰੇਟ)
- 200 ਮਿਲੀਲਿਟਰ ਰਿਪਕਾਰਡ 10 ਈ ਸੀ (ਸਾਈਪਰਮੈਥਰਿਨ)
- 160 ਮਿਲੀਲਿਟਰ ਡੈਸਿਸ 2.8 ਈ ਸੀ (ਡੈਲਟਾਮੈਥਰਿਨ)
- 800 ਮਿਲੀਲਿਟਰ ਇਕਾਲਕਸ 25 ਈ ਸੀ (ਕੁਇਨਲਫਾਸ)
- 500 ਮਿਲੀਲਿਟਰ ਹੋਸਟਾਬੀਓਨ 40 ਈ ਸੀ (ਟ੍ਰਾਈਐਜ਼ੋਫਾਸ)

ਮਕੌੜਾ ਜੁੰ

- ਹਮਲਾ ਗਰਮ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ਕ ਮੌਸਮ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
- ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਪੱਤਿਆਂ ਤੇ ਚਿੱਟੇ ਬਰੀਕ ਧੱਬੇ ਜਿਹੇ ਪੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਮਗਰੋਂ ਪੱਤਿਆਂ ਤੇ ਜਾਲੇ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਪੂੜ ਜੰਮ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪੱਤੇ ਝੜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਰੋਕਥਾਮ

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕੀਟਨਾਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਛਿੜਕਾਅ 100-150 ਲਿਟਰ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਘੋਲ ਕੇ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਕਰੋ:

- 300 ਮਿਲੀਲਿਟਰ ਉਮਾਈਟ 57 ਈ ਸੀ
- 450 ਮਿਲੀਲਿਟਰ ਫਾਸਮਾਈਟ 50 ਈ ਸੀ
- 250 ਮਿਲੀਲਿਟਰ ਮੈਟਾਸਿਸਟਾਕਸ 25 ਈ ਸੀ

ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰ

ਕ੍ਰਿਸ਼ੀ ਵਿਗਿਆਨ ਕੇਂਦਰ, ਲੰਗੜੋਆ
ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨਗਰ
ਟੈਲੀਫੋਨ ਨੰਬਰ 01823-250652
ਈਮੇਲ kvknsr@pau.edu
ਵੈਬਸਾਈਟ www.kvknawanshahr.com